

Hembygds filatelisten

Nr 3 2016

Tidskrift för hembygdsfilateli

Årgång 33

Innehållsförteckning

Riksföreningen för Hembygdsfilateli	2
Ordföranden har ordet.....	3
<i>Anders Bock</i>	
Vad döljer sig?	3
<i>Erik Idhult</i>	
Årsavgiften.....	3
Det var inte bättre förr - eller?.....	4
<i>Åke Persson</i>	
Osannolik Oscarsstämpel	6
<i>Göran Heijz</i>	
Stängt album.....	7
<i>Göran Heijtz</i>	
Retur Köpenhamn	7
<i>Thomas Wallner</i>	
Stockholm-Göteborg (yttre vägen).....	8
<i>Thomas Wallner och Gunnar Zetterman</i>	
Årsavgiften.....	14
Västerbottens län	15
<i>Gunnar Zetterman</i>	
Hösten 2016	20

Erbjudes

1. MÄRSTA 10.1.1877, B-län, prakt på nr 21. Pris 150	4. FRÖSÖ LÄGER 1.9.1910, Z- län, prakt på nr 57. Pris 120
2. BROKIND 4.3.1882, E-län, prakt på nr 30. Pris 100	5. HULT 1.9.1908, F-län, prakt på nr 57. Pris 100
3. ÅNGB.s PXP No 101 12.6.1902, Fryken-sjöarna, prakt på nr 52 på vykort. Motiv från Trakten af Renneberget i Östmark.Pris 150	Arne O. Olsson olsson.ao@telia.com

Riksföreningen för Hembygdsfilateli

RIKSFÖRENING INOM SVERIGES FILATELIST-FÖRBUND

Styrelsen

Ordförande

Anders Bock
Runebergsgatan 3
114 29 Stockholm
0708-49 06 39
anders.bock@comhem.se

Vice ordförande

Lars Wester
Tegelviksgatan 81
116 47 Stockholm
08-580 341 65
lwester89@gmail.com

Kassör

Alf-Göran Arneholm
Kopparvägen 43A 2tr
791 41 Falun
070-633 13 06
alarn2001@hotmail.com

Sekreterare

Kent Karlsson
Pyrolavägen 13 4tr
181 60 Lidingö
08-766 01 85, 070-370 25 03
kk.karlsson@comhem.se

Material till nästa nummer kan skickas till redaktören. **MANUSSTOP FÖR KOMMANDE NUMMER**
1/10, 20/1, 1/4 samt 20/6.

Ledamot

Gunnar Lithén
Vejlegatan 9 5tr
164 44 Kista
070-378 00 11
gunnar.lithen@gmail.com

Suppleanter

Olov Fägre
Faktorns gata 11 B
741 39 Knivsta
070-662 03 80
olafagre@gmail.com

Göran Heijtz

Box 19541
104 32 Stockholm
arb.: 08-10 83 62, bost.: 08-10 74 01
goran@novastamps.com

Redaktör (adjungerad)

Gunnar Zetterman
Siargatan 15 2tr
118 27 Stockholm
08-642 40 48
gunnar@smsp.se

Vår webbsida & e-post

www.sff.nu/hembygdsfilatelisterna
e-post: hb.filateli@gmail.com

Årsavgift

Årsavgiften är för närvarande 120 kronor.
Föreningens PlusGiro: 98 86 28-4

Ordföranden har ordet

Istället för att som vanligt tjata om vårt behov av material till vår tidskrift, tänkte jag göra tvärtom den här gången. Tacka för alla bidrag till tidskriften. Först och främst ett stort tack till vår redaktör, Gunnar Zetterman. Utan honom skulle tidskriften inte komma ut. Men också ett stort tack till er alla som i likhet med Gunnar ställer upp med er kunskap,

kompetens och entusiasm – utan anspråk på någon ekonomisk ersättning – för vår tidskrift. Med långa eller korta artiklar, med frågor eller funderingar eller använder tidskriften som kontaktorgan. TACK! Ni är ett föredöme för alla andra medlemmar som ännu inte kommit igång.

Anders Bock

Vad döljer sig?

Erik Idhult

Två moderna lbb-stämplor förbryllar men kan lyckligtvis spåras till Norsjö respektive Skellefteå. De uppträder alltså utan ortnamn. Den ena med datering 2009-06-10 har utgått från Skellefteå och ”tjänstgjort” i Bureå, två mil söderut. Användningstiden är med visshet 2007-2009 men stor osäkerhet råder. Den andra med datum 2003-10-28 och lbb 5, alltså utan ortangivelse, användes ett kort tag under Norsjö efter nedläggningen av Bastuträskposten. Tiden 2003-10-22–2003-11-21 är dess korta levnad fram till avlösningen genom stämpeln med kompletta uppgifter, Norsjö lbb 5, med start 2003-11-24. En av många ”svåringar” med andra ord.

Årsavgiften

Det är nu hög tid att betala 2016 års medlemsavgift!

Sätt in 120 kronor på PlusGiro 98 86 28-4.

De som redan betalt kan bortse från denna notis.

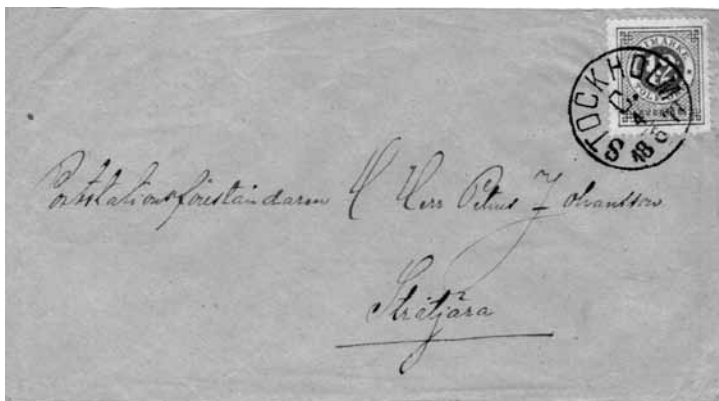
Det var inte bättre förr - eller?

Åke Persson

Nedan följer ett renskrivet brev från poststationsföreståndaren Petrus Johansson i Stråtjärä Hälsingland till sin arbetsgivare Posten, kompletterade med två stycken brev ställda till ovannämnda poststationsföreståndare och tillika lantbrukare som styrker att som han skriver i brevet att det mycket ringa årsarvode ej

räcker till försörjning då mitt egentliga levebröd därbredvid är som lantbrukare.

Många i Postens tjänst har ordat om den mycket låga ersättning de haft, här skriver Petrus att poststationsföreståndaren är ingens herre men allas dräng och den uslaste av alla statens tjänare som dagakarll eller – STYFBARN. Det kan man kalla för “ord och inga visor”!

Försändelser till herr Petrus Johansson. Det översta med titeln poststationsföreståndare och det undre som lantbrukare.

Posten

Då jag 1863 mottog poststationsbefattningen funnos ej några poststationer mellan Gefle och Söderhamn mer än Stråtjärä och i hela landet knappt flera än 50 st. För närvarande räknas de till ungefär 2000. Det oaktadt voro postgörmålen ganska lättvindiga. En postväska 1 aln i fyrkant, inrymmande post från hela socknen (inclusive Lingbo) afgick ett par gånger i veckan till Gefle. Ankommande tidningar voro ganska få, kanske bara ett 30 tal ex. Under den tid, som sedan förflutit, har poströrelsen ökats aldeles ofantligt. Fastän poststationer nu finnas både i Holmsveden och Lingbo, är ankommande posten ibland mycket stor. I synnerhet före Jul och Påsk anlända post dagligen flera tunnsäckar innehållande postförskott, vanliga paket och många hundratal tidningar. Afgående posten, synnerligast rekommenderade och assurerade bref samt postanvisningar, har äfven mångdubblats, skyldigheter och ansvar orimligt ökats. Nu öfver ett halft sekel tjäna postverket mot mycket ringa årsarfvode och med skyldigheter som tjänsteman men inga rättigheter såsom sådan, det skulle ha varit aldeles omöjligt, därest jag ej i hög grad intresserat mig för postgörmålen eller efter bästa förmåga velat tillmötesgå korrespondenternas billiga fordringar samt haft mitt egentliga lefvebröd därbredvid.

Det blir för vidlyftigt att här detaljeradt uppräknat alla postarbetet åtföljande och olikartade besvärligheter eller små förmåner. Vare det nog sagdt: en poststationsföreståndare är ingens herre men allas dräng, och den relativt uslaste aflönade af alla statens tjänare.- Frikostigt af ett embetsverk, hvars årliga netto-behållning går upp till 4 å 5 millioner kronor!!!

Vill för ro skull nämna att jag tillhör en gammal och stor postsläkt. Min far och förfäder innehade s. k. posthemman med ty åtföljande rättigheter och skyldigheter, som indrogos på 1850-60 talet, efter hvilken tid diligensskjuts i stor skala vidtog och ombesörjdes af mig, min mor med flera. Min äldre son är postexpeditör, min yngre son och dotter ha tjänstgjort i posten, min måg R. Molin är postexpeditör, min aflidne svåger J Bogström var postexpeditör, hans dotter e. o. i posten och min andra svåger M. Bogström biträdde mig å stationen och med postskjutsen under många år. Och undertecknad har nu i 52 år knogat som Kungl. Generalpoststyrelsens dagakar, ackordsarbetare eller - styfbarn.

Ja, måtte nu min kära hembygd i lust och nöd, i med och motgång rikligen tillväxa i allt godt under Guds välsignelses rika hägn!

Stråtjärä den 9 December 1915

P O Johansson.

Renskrivet brev från Poststationsföreståndaren Petrus Johansson i Stråtjärä Hälsingland till sin arbetsgivare Posten.

Osannolik Oscarsstämpel

Göran Heijz

Ibland dyker det upp saker som inte borde existera. En norsk samlare rapporterade för ca 20 år sedan in det här visade stämpelavtrycket på ett märke han funnit i massvara. Frimärket, 10 öre Oscar II boktryck utan posthorn, är avstämplat SVANESUND 31/12 1884.

Årtalet är lite otydligt men stämpelorten upphörde den dagen. Det märkliga är att Oscarsfrimärkena officiellt utgavs först dagen efter, den 1/1 1885, då också det inrikes brevvortot sänktes från 12 till 10 öre, och man därför behövde ett frimärke av 10-öres valör.

Hur kan det då finnas en stämpel som är daterad tidigare? Jo, märkena levererades under december månad och det finns ett antal kända avtryck varav det tidigast dokumenterade är redan från

den 5/12 enligt Facitkatalogen®. Men, varför fick Svanesund de nya frimärkena om postanstalten skulle upphöra?

Enligt Postal upphörde inte Svanesund utan bytte namn till Oroust från den 1/1 1885, och det tidigare postkontoret på annan plats med namnet Oroust lades ner.

Det fanns egentligen ingen större användning för ett 10-öresfrimärke före 1885, vilket gör det hela än mer osannolikt. Det är dock knappast en frimärkssamlare som varit framme och stämplat upp sista dagen, för dels hittades ju märket i massvara i Norge långt senare, dels är ett antal tänder klippta, vilket knappast en samlare skulle ha gjort. Att hitta ett frimärke avstämplat före den officiella utgivningsdagen är inte lätt, att det dessutom är ifrån en postort som då upphört, är så osannolikt att det inte borde vara möjligt. Men ändå så finns det!

KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS

1884. CIRKULÄR. N^R LXVII.

110.

Kungörelse,

angående förflyttning af Orousts postkontor, förändrad benämning för Sunds poststation samt öppnande och indragning af poststationer.

Den 1 nästinstundande januari kommer *Orousts* postkontor att förflyttas från Horleby till *Svanesund*, samtidigt hvarmed poststationen å sistnämnda plats indrages.

Från och med samma tid kommer det att gälla för de på denna plats

*Cirkulär nr 47
från 1884 utgivet
den 27 december
1884.*

Stängt album

Hugo Bäckmark avliden

Hugo Bäckmark ifrån Herrljunga, den största entusiasten för de fyrkantiga lantbrevbärrarstämplarna, har gått ur tiden. Han intresserade sig tidigt för detta udda, svåra område, där inga tillverkningsuppgifter finns. Han hade åtskilliga upprop och presentationer i

Hembygdsfilatelisten, vilket ledde fram till att avsnittet kom med i Facit Postal®. Han höll även föredrag i ämnet. Trots sin svåra sjukdom, ALS, lyckades han inför Postal IX lämna ifrån sig den sista delen av sina ihopsamlade uppgifter. Hugo blev 71 år.

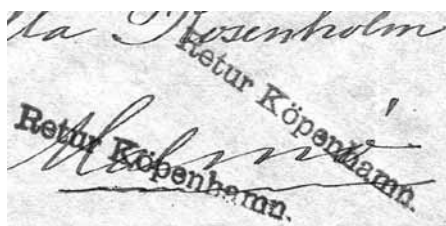
Göran Hejtz

Retur Köpenhamn

Thomas Wallner

För några år sedan så fann jag på en auktion ett obeställbart brev från Skive till Malmö. Brevet returnerades, 3.9.1908, med en sällsynt stämpel "Retur Köpenhamn". Jag har inte sett denna stämpel varken tidigare eller senare. Är det någon här som känner till den? Den är kanske

mer förekommande i danska samlingar? Bifogar fram och baksida av brevet.

Stockholm-Göteborg (yttre vägen)

Thomas Wallner och Gunnar Zetterman

Inledning

Svenska postverket insåg tidigt fördelarna med att samarbeta med privata ångbåtslinjer, dels ekonomiska men också rädslan om ”privat” postbefordran.

Avtal om dylikt samarbete kom 1827, 1834, 1835 och 1847. Men först med 1860 års kungörelse kom postföring med privata företag i inrikestrafik att öka i omfattning. (Se motstående sida.)

När man i Sveriges officiella statistik läser rapportern från Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelser inser man hur stor betydelse dessa ångbåtslinjer fick för utvecklingen av det svenska näringslivet. Man framhåller ofta både vilka fartyg och orter som anlöpt länets hamnar.

Det var också en omvälvande tid för Postverket vilket framgår av Generalpoststyrelsens berättelse om postverkets förvaltning för 1864: ”Efter utfärdandet år 1860 af en förnyad nådig författning rörande postbefordran med ångfartyg hafva, sedan år 1861, för fullständig postbefordran anlåtats alla de enskilde’ ångfartyg, hvilkas rederier funnits villige att, på antagliga villkor, åtaga sig postens fortskaffande och hvilkas turer varit så ordnade att detta befordringssätt kunnat med fördel eller i det minsta utan olägenhet för korrespondensen begagnas. Härigenom har blifvit möjligt att under seglationstiden å några linier minska

antalet dels af landposter, dels ock af de dragare, som behöft för de återstående posternes fortskaffande användas, på samma gång som ett stort antal orter tillskyndats förmonen dels af snabbare postutvexling, dels ock af flere gånger i veckan återkommande tillfälle härtill.”

Ett stort problem i början var att många hamnar saknade poststation.

I denna artikel har vi nöjt oss med linjen Stockholm-Göteborg yttre vägen, det vill säga linjen längs kusten via bland annat Kalmar, Karlskrona, Karlshamn och Malmö. Tyngdpunkten ligger på fartyg som anlöpt Malmö. (Den inre vägen var genom Göta Kanal.) Det fanns åtskilliga linjer som bara trafikerade delar av sträckan, se utdrag 1 och 2 för exempel.

Vi har också försökt göra en sammanställning över dessa fartyg, men den har inga anspråk på att vara komplett. Arbetet försvaras av att fartyg byter både namn och ägare. A. O. Wallenberg var ofta huvudredare i dessa bolag.

Sveriges Officiella statistik

1856-1860

”Under sistlidet år gjorde, förutom postångfartyget mellan Ystad och Stralsund, följande ångfartyg regelbundna turer till orter inom länet, nämligen två fartyg med namnet Svea samt Dana, Carl X, Götha, Transit N:o 2, Blekinge,

Till Rederiet för ångfartyg

Genom nådlig beviljande den 26 Oktober samlad är hos Kongl. Majt, bland annat, förordnat, att med enskildes ångfartyg, som, efter tillståndsgifvande i allmänna tidning, medföra passagerare, post må försändas mot ersättning från Postverket, beräknad sålunda:

- a) för postbrev eller postskick, och, derest dessa äro flera från samma postkontor, för sammanslagda vigten, frakt eller fartygets frakttaxa och davi stadgade högsta beräkning, med tjugu procent förhöjning för postgodsets värdeande;
- b) för paketgods enligt fartygets taxa, men efter sammanslagda vigten;
- c) för brevlied, å lastes resa, tre öre för kvarje mil landväg utvallen yttersta åndpunkter för hela resan afven de platser med postkontor, som anlöpas, och för utrikes resa, två öre för kvarje sjömil, när Svensk ort ej anlöpas, men, när så sker, lika som för utrikes resa mellan de Svenska orterna, samt efter sjömil emellan den yttersta Svenska anlöpnings-orten och den utländska hamnen;
- d) för transport af brevlied och postbrev till postkontoret och ledans översförande efter uttagandet af de bref, som skola af kontoret behandlas, tjugoöre för kvarje gång sådets transport öfver, hvarven afhantering af paketgods samt medföring till och afseendets ombord å fartyget så väl af paketgods som af annan post hvarva att af Postverket ombesörjas;

kvarjemte borde inhållas, att, om för ångfartyg, som bestrifva postföring, bestämd reseter eller afgångstid af Rederi eller befähafvare ändras, underrättelse därom förut, och så tidigt ske kan, meddelas postkontoret å afgångsorten.

Jemte det Kongl. General-Post-Styrrelsen härva för Rederiet underrätta, anhåller Kongl. Styrrelsen, det vilde Rederiet, så fort sig göra låter, meddelas Kongl. Styrrelsen de för Rederiets ångfartyg under beständande sammar bestämda reseterar, samt, för den händelse dessa befinnas vara sådana, att postbeföring lämpligen bör med ifrågakommande fartyg äva rön, jemväl uppgifve, hvarvid Rederiet är villigt att beständande är bestrida dylik postbeföring, på de vilkor, som lifvot här ofvan anförvabla.

I händelse postföring i västa eller söck (nem. a) ifrågakommande, förde, till undvikande af omgång med postens vägnade kvarje särskild gång, lämpligt anses att, på sätt någon gång ofven förut ofv rön, efter någon tid erannan erfarenhet af postföringsbetrernes vanliga tyngd, jemväl afstämmande af kontrakt, bestämmas en viss medelstigt, efter hvilken ersättningen må beräknas.

Kongl. Styrrelsen anhåller, att Rederiet ofven rörande detta ämne vilde meddelas sitt uttalande. Stockholm den 11 Mars 1861.

O. W. STAEL von HOLSTEIN.

Wilhelm Boas.

Villkoren för att få frakta post på privata fartyg.

	Afsänd korternd post			Ensamf brevlådspost utvexlad		
	till	Antal postanstalter.	Antalet härfor i veckan anlitade ångbåtlägerheter.	med	Antal postanstalter.	Antalet härfor i veckan anlitade ångbåtlägerheter.
Malmö	Köpenhamn Lübeck	2	21	Göteborg Halmstad Helsingborg Kalmar Karlshamn Karlskrona Landskrona Stockholm Westervik Ystad	10	16

Uppgift å de postanstalter, från och till hvilka post blifvit med enskildes ångfartyg befordrad år 1864, gällande Malmö. Jämför tabellen med skrivelsen på motsatta sida.

L. J. Bager, Helsingborg, Halland, Najaden, Orion, Bore, Horatio, Hamlet, Ophelia och Mercurius, af hvilka de fyra sistnämnde äro danska.”¹

”Kustfarten är icke särdeles betydlig. Under åren 1857 och 1858 gjorde ångfartygen af Chapman och Lidköping regelbundna turer till Cimbrishamn under färderne från och till Stockholm och Göteborg. Två mellan Stockholm och Malmö gående ångfartyg, nemligen Göta och Transit N:o 2, hafva anlupit Åhus och fortfara dermed ännu regelbundet. Halländska ångfartygen Najaden och Halland anlöpa också Torekov på turerne emellan Göteborg och Köpenhamn.”²

1 Malmöhus län
2 Kristianstads län

1861-1865

”Sjökommunikationer. Förbindelsen mellan länets städer och landsbygd underhålles af länets egen segelflotta och emellan städerna inbördes samt dessa och utlandet hufvudsakligen medelst ångfartyg, af hvilka sednare märkas under år 1865 Svenska ångfartyget »Oskar» och Preussiska ångfartyget »Pommerania», som öfver Ystad underhållit postförbindelsen emellan Sverige och kontinenten, samt »Svea», »Skåne», »Orion», »Transit N:o 2», »L. J. Bager», »Helsingborg», »Thunberg» och »Stockholm», »Halland» och »Ellida» samt Danska ångfartygen »Hamlet» och »Horatio», hvilka besörjt person- och godstrafik emellan vissa länets städer samt hufvudstaden, Rikets vestra kust och Danmark.”³

”Sjökommunikationer. Kustfarten mellan länets städer och landsbygd underhålles fortfarande förnämligast med öppna segelbåtar, men mellan Karlskrona och kringliggande landsort jemväl med två ångslupar, Carl och Necken, hvilka under sommarmånaderne göra regelbundna dagliga turer å vissa linier. Förbindelsen med andra orter och mellan länets städer underhålles, såsom under förra perioden, med både segel- och ångfartyg; af hvilka sednarre Svea, Skåne, Dana, Orion, Götha, Transit N:o 2 samt Westervik under år 1865 gjorde regelbundna turer till orter inom länet.”⁴

3 Malmöhus län
4 Blekinge län.

Stockholm-Göteborg-Malmö 1861

Diare No 59/1861

Till Postkontoret i Malmö

Kongl Generalpoststyrelsen har afslutet kontrakt om postbefordran innevarande år med Rederierna för ångfartygen Svea, Dana, Göta och Transit No2, af hvilka en gång hvar annan vecka. Svea och Dana komma att afgå från Stockholm till Göteborg och från Göteborg åter till Stockholm, med anlöpande under såväl fram som återresan, af Kalmar, Karlskrona, Karlshamn och Malmö.

Göta och Transit No 2 komma att underhålla kommunikationerna mellan Stockholm och Malmö samt derunder att anlöpa såväl förenämnda mellanstationer Kalmar, Karlskrona och Karlshamn som äfven Vestervik och Oskarshamn.

Hvarförutan från Malmö Götas resa utsträcker ytterligare till Landskrona och Helsingborg samt Transit No 2 till Köpenhamn. Med dessa ångfartyg skall icke allenast lädbrefbefordring äga rum från och till alla de orter med postkontor, som av fartygen anlöpas, utan här derjämte försändas karterad post, vare sig bref, tidningar eller annat, så ofta derigenom ernås en snabbare befordran eller utan postförsändelsernas försenande kunna vinna andra fördelar för Postverket.

Närmare underrättelser om tiderna för nämnda ångfartygs afgång och ankomst böra af Postkontoret inhemtas hos fartygens kommissionär i orten.

Enligt kontrakte bör transporten af post försändelserna emellan Postkontoret och ångfartygen besörjas genom Kongl Postverket, för hvilket ändamål må af Postkontoret tillsvidare deponeras den ersättning som i sådant afseende bör utgå jemlikt § 2 litt. D af Kongl Kungörelsen sen den 26 Oktober 1860.

Den öfverenskomna betalningen till Rederierna för sjelfva postbefordringen å dessa ångbåtar kommer deremot att af Kongl Generalpoststyrelsen sen utanordna.

Hvilket Postkontoret till kännedom och iakttagande i hvad på Postkontoret ankommer meddelas

Stockholm den 29 april 1861

1866-1870

Se utdrag 1 nedan.

1871-1875

Se utdrag 2 på motsatta sidan.

Sammanfattning

Kulmen på ångbåtspostens glanstid blev slutet av 1800-talet. Vid den här tidpunkten var järnvägsnätet så pass utbyggt att både persontrafiken och postbefordran börjades flyttas över till

det nya kommunikationssättet. Det innebar färre turer, nedlagda bolag, hopslagningar eller uppköp. Fartygen övergick mer och mer till enbart stycke gods. Men brevlådor på fartyg fortsatte dock in på 1900-talet.

Men med införandet av ångbåtspost-expeditioner fick ångbåtarna fortsatt stor betydelse för postgången lokalt.

I några följande artiklar kommer vi att behandla några av de större rederierna.

Utom ofvannämnda ångbåtstrafik i de närmast Kalmar belägne delarne af Kalmar sund har utefter länets kuster för öfrigt under de nu ifrågavarande åren likasom förut idkats regulier fart af flere annorstädes tillhörande ångfartyg, bland hvilka må nämnas följande år 1870:

a) in- och utrikes gående:

Ångfartygens namn.	Trafikens ändpunkter.	Anlöpste platser här i länet.	
Bore	} Stockholm—Lybeck	} Kalmar.	
Nord			
Süd			
Transit N:o 3			
Lennart Torstensson			
Bråviken	} Norrland—Köpenhamn	} Vestervik, Oskars-	
Chapman			} hamn, Kalmar.
Njord			
Transit N:o 1	} Stockholm—Köpenhamn	} D:o d:o d:o.	
Transit N:o 2			

b) endast inrikes:

Svea	} Stockholm—Göteborg	} Kalmar.
Dana		
Orion		
Nore		
Visby	} D:o via Visby—Kalmar	
Södern	} Norrköping—Kalmar	} Vestervik, Oskars-
Östern		

Utdrag 1, Kalmar län 1870.

Den mera vidsträckt samfärdseln sjöledes mellan Kalmar läns hamnar å ena samt andra in- och utländska orter å andra sidan underhålles fortfarande af ganska många större och mindre ångfartyg. Bland sådana, som år 1875 varit i verksamhet och under regelmässiga turer anlöpt hamnar i detta län, må nämnas:

För kombinerad utrikes och inrikes trafik:

Ångfartygens namn.	Resornas ändpunkter.	Besökta städer och hamnar här i länet.
Svithiod.....	Stockholm, Lybeck	Kalmar.
Gauthiod.....	d:o d:o	d:o
Bore.....	d:o d:o	d:o
Orion.....	d:o Köpenhamn.	Kalmar, Oskarshamn, Vestervik.
Nore.....	d:o d:o	d:o d:o d:o
Transit N:o 1.....	d:o d:o	d:o d:o d:o
Transit N:o 2.....	d:o d:o	d:o d:o d:o
Transit N:o 3.....	d:o Lybeck	d:o d:o d:o
Arla.....	Hernösand, Köpenhamn.	Kalmar.
Lennart Torstensson	Stockholm, Lybeck	d:o

För uteslutande inrikes trafik:

Södra Sverige.....	Stockholm, Göteborg.....	Kalmar, Oskarshamn, Vestervik.
Skandia.....	d:o d:o	d:o d:o d:o
Konung Oskar.....	d:o d:o	d:o d:o d:o
Drottning Sofia.....	d:o d:o	d:o d:o d:o
Dana.....	d:o d:o	d:o d:o d:o
Chapman.....	d:o d:o	d:o d:o d:o
Östern.....	Norrköping, Karlshamn.	d:o d:o d:o, Borgholm, Mönsterås.
Södern.....	Norrköping, Kalmar.....	Kalmar, Oskarshamn, Vestervik, Borgholm, Mönsterås.
Visby.....	Stockh., Visby, Kalmar.	Kalmar o. Borgholm.
Tjust.....	d:o Gamleby.....	Vestervik, Gamleby.
Gamleby.....	d:o d:o	d:o d:o
Oskarshamn.....	Oskarshamn, Visby.....	Oskarshamn, Borgholm, Sandviken.

För trafiken mellan Vestervik och vissa hamnar i den derutanför belägna skärgård hafva dessutom tre mindre ångfartyg varit sysselsatta.

Utdrag 2, Kalmar län 1875.

Källor

Bidrag till Sveriges Officiella Statistik

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelse 1856-1875

Bidrag till Sveriges Officiella Statistik

Generalpoststyrelsen berättelse om Postverkets förvaltning 1864

Olsson, Carl-Gunnar; Svensk Kustsjöfart

1840-1940, Passagerar- och lastfartyg i annonserad linjefart under 100 år.

Fartyg, rederier och linjer

Lennart Lundh; Tidig svensk ångbåtspost

1824-1869. Aktuellt om Posthistoria Nr 7 2000

Lennart Lundh Privata ångfartyg i post-

verkets tjänst 1824-1869. Poststrytaren årsbok för Postmusei Vänner

2015, Årgång 65

Årsavgiften

Det är nu hög tid att betala 2016 års medlemsavgift!

Sätt in 120 kronor på PlusGiro 98 86 28-4.

De som redan betalt kan bortse från denna notis.

Postförande fartyg som trafikerat Malmö i bokstavsordning.

Listan gör inga anspråk på att var komplett

Aeolus

Blekinge

Blenda

Chapman

Dana

Ellida

Falken

Götha

Halland

Iris

J.P.Dillberg

Najaden

Nornan

Nore

Orion

Saga

Scandia

Skandia

Skåne

Småland

Sten Sture

Svea

Temis

Transit No 1

Transit No 2

Transit No 5

Zephyr

Västerbottens län

Tidiga poststationer, avsnitt 3

Gunnar Zetterman

Poststationer (fortsättning)

Åsele (Lycksele)

Postuppsyningsmansplatsen i Åsele, ringsställe, öppnades den 1 april 1845.⁴⁹ Blev poststation den 15 februari 1861⁵⁰ och postkontor den 15 december 1891..

Örträsk (Lycksele)

Örträsk anses vara det första nybygget i Lappmarken söder om Jokkmokk. Postuppsyningsmansplats från den 1 maj 1861⁵¹ till 1 oktober 1865.

Malå (Piteå)

”Ny poststation öppnas den 1 juli (1863) vid Malå inom Arvidsjaur socken af Norrbottens län och kommer att lyda under postkontoret i Piteå.

Ny post, från och med den 7 Juli:

Arvidsjaur-Malå:

från *Arvidsjaur* till *Malå* hvarannan tisdag kl. 6 f. m. (ankomt nästföljande onsdag kl. 12 midd.)

från *Malå* till *Arvidsjaur* hvarannan söndag kl. 1 e. m. (ankomst påföljande måndag kl. 7 e. m.)⁵²

Kyrkbyn Malå låg till en början i Norrbotten län: ”Till varande period ej undergått annan förändring, än att,

i sammanhang med bestämmandet af den gräns emellan Norrbottens och Vesterbottens läns lappmarker, som skulle lända till efterrättelse, intill dess efter verkställd afvittring en definitiv reglering deraf kunde fastställas, genom Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 20 Maj 1868 blifvit förordnad, att lappskatte-landen Lajnejaur, Keppijaur, Släppejaur, Gransele, Vuorbejaur, Södra Levattnet och Duoldimjaur i Malå kapellförsamling af Arvidsjaur socken i Norrbottens län, jemte nybyggena Nordanås och Fjällnäs i Arjeplougs socken af nyssnämnda län, skulle från och med 1869 i administrativt hänseende förläggas till Vesterbottens län; ...”⁵³

År 1872 ändrades postlinjen: ”Poststationen i Malå skall hädanefter ut-
vexla poste allenast med postkontoret i Skellefteå.”⁵⁴

Glommersträsk (Skellefteå)

Poststationen i Glommersträsk, som låg i Norrbottens län, inrättades 1 juli 1871 men lydde under postkontoret i Skellefteå och utväxlade post direkt med postanstalterna i Piteå, Arvidsjaur och Jörn⁵⁵.

49 (Kongl. brefvet den 7 december 1843.

50 Cirkulär Nr 2 den 7 Januari 1861, ... att lyda under postexp. i Lycksele.

51 Kongl. brefvet den 20 juli 1861.

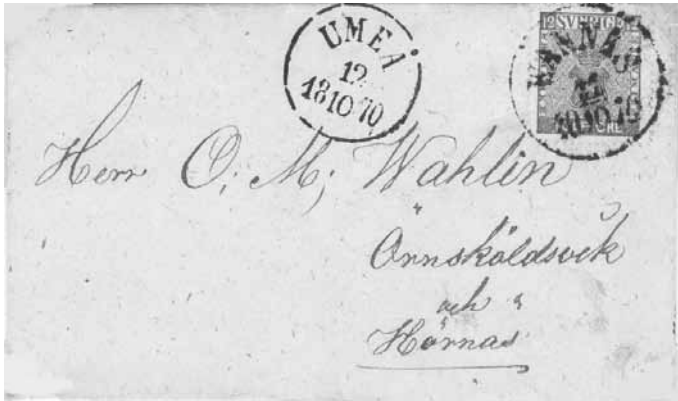
52 Cirkulär Nr 8 den 6 juni 1863.

53 Sveriges Officiella Statistik, Vesterbottens län, 1866-1870. 12 oktober 1872.

54 Cirkulär Nr XXI 1872 den 12 oktober 1872.

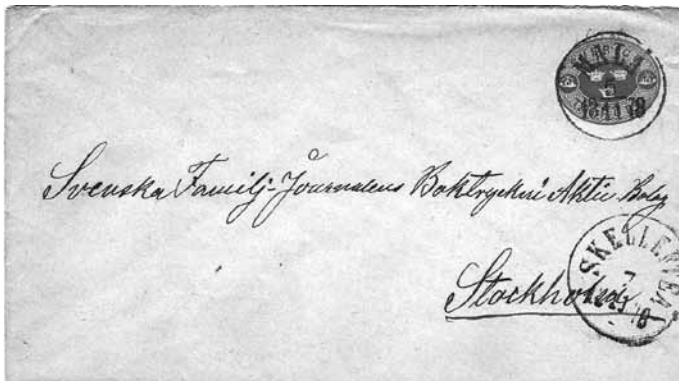
55 Cirkulär Nr XIV den 15 juni 1871.

Brev från Wännäs stämplat den 11 oktober 1870, med "transitstämpel" Umeå den 12 oktober, till Hörnäs Örnsköldsvik.

Postväg: Wännäs - Umeå - Nordmaling - Örnsköldsvik och sedan som lösbrev till Hörnäs. Ångbåt mellan Umeå och Örnsköldsvik är också en möjlighet.

Frankokuvret 12 öre skickat från Malå den 5 november 1878 till Stockholm. "Transitstämpel" Skellefteå den 7 november 1878.

Försändelsen har troligen missat den sista ångbåtsturen från Skellefteå innan trafiken upphörde på grund av isen.

Försändelsen saknar ankomststämpel från Stockholm, som skulle kunna ge en ledtråd.

Selet (Ånäset)

Poststationen i Selet öppnades den 1 april 1872 och lydde under postexpeditionen i Ånäset. Selet skulle också utväxla post direkt med postkontoret i Skellefteå.⁵⁶

Postlinjer

Ångbåtspost⁵⁷

Skellefteå har utväxlat ensam brevlåds-post med Gefle, Haparanda, Hernösand, Hudiksvall, Luleå, Nederkalix, Piteå, Ratan, Råneå, Stockholm, Sundsvall, Söderhamn, Umeå och Örnsköldsvik. Anlitat 3 ångbåtslägenheter i veckan.

Umeå har utväxlat med Gefle, Haparanda, Hernösand, Hudiksvall, Luleå, Nordmaling, Piteå, Ratan, Skellefteå, Stockholm, Sundsvall, Söderhamn och Örnsköldsvik. Anlitat 3 lägenheter i veckan.

Landsvägspost

- Dalkarlså-Ratan sommar 2 gånger i veckan.
- Jörn-Skellefteå varannan vecka. Posten går i en cirkel från Skellefteå över Norsjö och Jörn åter Skellefteå.
- Lycksele-Umeå 1 gång i veckan.
- Lycksele-Åsele 1 gång i veckan-
- Sorsele-Stensele 1 gång var 14de dag.
- Stensele-Tärna 1 gång var 4de vecka
- Linjen Burträsk-Ånäset igångsattes 6 maj med 1 gång i veckan.⁵⁸

56 Cirkulär Nr V 1872 den 5 mars 1872.

57 Sveriges Officiella Statistik 1865.

58 1869.

Bjurholm-Fredrika (kärrpost). ”Ny postgång, enligt förestående tidtabell, öppnas den 14 nästkommande januari [1867] emellan Bjurholms och Fredrika poststationer.”⁵⁹

”**Nya och förändrade poster:** den 8 instundande oktober [1869] igångsätts nya poster emellan Jörns och Arvidsjaur samt emellan Norsjö och Malå poststationer. Samtidigt dermed inskränkes postföringen å linien Piteå-Elfsbyn-Arvidsjaur-Arjeplog emellan Elfsbyns och Arvidsjaur poststationer från en gång hvarje till en gång hvarannan vecka”.⁶⁰

”Försändelser till samtliga förenämnda norrländska poststationer böra dock alltid karteras till postkontoret i Skellefteå af postanstalter belägna söder om Skellefteå, en till postkontoret i Piteå af postanstalterna norrom Piteå.”⁶¹

Kärrpost var vecka

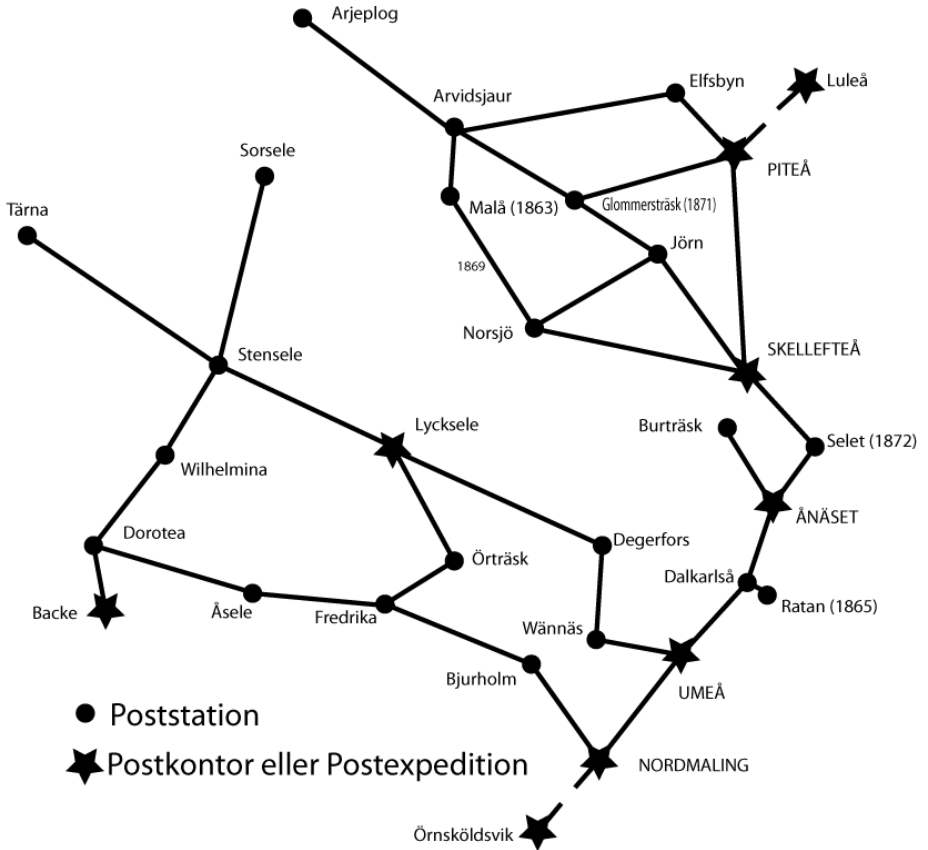
- Bjurholm 1 gång
- Dalkarlså 6 gånger
- Degerfors 2 gånger
- Dorotea 1 gång
- Fredrika 1 gång
- Jörn 1 gång
- Lycksele 2 gånger
- Norsjö 1 gång
- Ratan sommaren 2 gånger
- Sorsele 1 gång varannan vecka

59 Cirkulär Nr 24 den 31 december 1866.

60 Cirkulär Nr 12 den 25 september 1869

61 Cirkulär Nr 13 den 13 oktober 1869.

Postlinjer

- Stensele var v 1g, varannan v 2 gg var 4de vecka 3 gg
- Tärna 1 g var 4de v
- Wilhelmina 1 gång
- Wännäs 2 gånger
- Åsele 1 gång
- Örträsk 1 gång

Paketpost

”Med afseende derå, att paketgodset till och från de nyinrättade paketpostanstalterne å linien Hernösand-Haparanda kommer att, åtminstone under vintermånaderna befordras med vanlig post och å de skjutsandes åkdon, Kongl. General-Post-Styrelsen funnit nödigt föreskrifva, att paket till eller från dessa orter dels icke får i vikt öfverstiga 20 skålpund, dels skall vara af den form och beskaffenhet, att det utan olägenhet kan i postväska inrymmas.”⁶²

”.. omreglering af äldre linier, så att tillökning vunnits i antalet resor fram och åter i veckan, nämligen: å linien Hernösand-Haparanda från två till tre, under vintermånaderna, med hvilken tredje resa tillfälle äfven till paketafsändning blifvit beredt;”⁶³

Paketpostturen drogs in under somrarna och ersattes då av ångbåtstransporter

Övrigt

Kronobrevbäringen

En stor reform var när kronobrevbäringen avskaffades 1874/75. I samband

⁶² Cirkulär Nr 15 den 9 oktober 1865.

⁶³ Sveriges Officiella Statistik 1865 sid 6.

med reformen upprättades över 1000 nya poststationer i Sverige.

”... i anledning af den ordinarie kronobrevbäringens öfvertagande af Postverket har Landshöfdinge Embetet i skrifelse den 3 sistlidna maj behagat meddela att kronobrevbäringen inom länet sällan och endast undantagsvis förekommen och att således till ersättning af sådan några nya postlinier eller poststationer inom länet icke erfordras...”⁶⁴

Däremot föreslår man att postturen till Norsjö, Jörn och Malå skall ökas till två turer i veckan.

Järnvägspost

Nästa stora reform är när Norra Stambanan byggs ut till Wännäs 1891⁶⁵, Hällnäs 1892, Jörn 1893 och Boden 1894. Men det ligger utanför den här artikeln.

Till sist ett stort tack Tomas Olsson, som försett mig med uppgifterna om när stämp-larna kvitterats på de olika postkontoren, Ulrik Almberg, Åke Hagström och Erik Idhult, för hjälp med illustrationerna..

Artikeln avslutas i nästa nummer med bland annat källförteckning. ◇

⁶⁴ Kongl. Majts Befattningshafvar i Westerbottens län, åtgärder i anl. af kronobrevbäringens indragande af Postverket. 1873 den 14 november. Kopia i Erik Lindgrens arkiv.

⁶⁵ Se Hembygdsfilatelisten nummer 2 2015.

Hösten 2016

ONSDAGEN DEN 28 SEPTEMBER KL. 17.00 - 20.00

På Postmuseum Konferensrummet.

Kl. 17.00 - 17.30 Samling.

Kl. 17.30 - 18.30 En motivsamlares syn på material för hembygdssamlande med exempel från Uppsala, Sten-Anders Smeds.

ONSDAGEN DEN 26 OKTOBER KL. 17.00 - 18.30

På Postmuseum Konferensrummet.

Kl. 17.00 - 17.30 Samling.

Kl. 17.30 - 18.30 SMPS: Postkontor inom regementets inhägnade område, ett urval av objekt visas.

LÖRDAGEN DEN 12 NOVEMBER KL. 11.00 - 16.00

SSPD: Posthistorisk dag på Postmuseum.

Kl. 11.00 - 12.00 Samling.

Kl. 12.00 - 16.00 Föredrag

Alla är välkomna.

LÖRDAGEN DEN 12 NOVEMBER KL. 11.00 - 16.00

Arkivens dag

Se lokalpress och <http://www.arkivensdag.nu/> för mer information.

ONSDAGEN DEN 30 NOVEMBER KL. 17.00 - 18.30

På Postmuseum Konferensrummet.

Kl. 17.00 - 17.30 Samling.

Kl. 17.30 - 18.30 Åre vykort, Sven Boman.

Aktuella mötesdata finns alltid på föreningens hemsida:

www.sff.nu/hembygdsfilatelisterna

Annonspriser:

Medlemmar: gratis (svartvit)

Handlarannons (färg):

Helsida bak 1200 kr,

Övriga helsidor 1000 kr

Halvsida 600 kr

Handlarannons (svartvit):

Helsida bak 800 kr

Övriga helsidor 750 kr

1/2 sida 400 kr

1/4 sida 250 kr.